

Adamik Tamásné Jászó Anna tudományos életrajza

Adamikné Jászó Anna egyetemi tanulmányait 1966-ban fejezte be az ELTE Bölcsészettudományi Karán, magyar—oroszl—finnugor szakon. Summa cum laude minősítéssel doktorált 1970-ben nyelvészetből, fő tárgya a finnugor nyelvészet, melléktárgya a magyar nyelvészet volt. Disszertációjának címe: *Az igeragozás az osztják nyelv szigvái nyelvjárásában*.

1966-tól 1975-ig a budapesti Dózsa György Gimnáziumban tanított magyart és orosz. Ekkoriban rendszeresen készített tankönyvbírálatokat a Tankönyvkiadó számára, s közreműködött az orosz tagozatos tankönyvsorozat kifejlesztésében. Közben részt vett az uráli bibliográfia nemzetközi munkálataiban (1976, *Bibliographie der uralischen Sprachwissenschaft 1830—1870. Band I. Ungarisch. Herausgegeben Wolfgang Schlachter und Gerhard Ganschow*. München: Wilhelm Fink Verlag, pp. 8—XLVII—1076).

1975 augusztusától a Budapesti Tanítóképző Főiskola Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszékén dolgozott, 1981-től docensi, 1985-től főiskolai tanári beosztásban. A magyar nyelv tantervi felelőse volt, a grammatika mellett beszédművelést, tantervi-pedagógiát és gyermekirodalmat is oktatott.

1980 tavaszán részt vett a magyar nyelv tanítóképző főiskolai tantervének kidolgozásában. A tantervet a Művelődési Minisztérium elfogadta, belőle nőtt ki a *Magyar nyelv* című, szerkesztésében 1985-ben megjelent jegyzet, mely később, 1991-ben *A magyar nyelv könyve* címen tankönyvvé vált (7., átdolgozott és bővített kiadása 2004-ben, 8. kiadása 2007-ben jelent meg). Grammatikáiról tevékenységéhez kapcsolódik a *Nyelvi elemzések kézikönyve* (1995, 1999). Ebben számos problémára, határesetre irányította rá a figyelmet, s javasolt megoldásokat. A hazai mondatelemzésnek nem volt neve, a *fogalmi alapú mondatmodell* elnevezést javasolta.

1984-ben lett a nyelvtudomány kandidátusa. Arra törekedett, hogy kandidátusi dolgozatának témája a nyelvtan tanításához kapcsolódjék. A hazai grammatikairás és -tanítás izgalmas, fordulópontot jelentő korszakát dolgozta fel, középpontjában a 19. sz. második felének iskolai nyelvtanaival. Disszertációjának címe: *Az anyanyelvi tárgyak tanítása a népiskolában 1868-tól 1905-ig*. A disszertáció a tanítóképző tudományos közleményeit tartalmazó sorozatban jelent meg (1990). Ennek a disszertációnak egyik fejezetéből nőtt ki *A magyar olvasástanítás története* című könyv (1990, 2001).

Az 1980-as években (1982-től) vett részt a Benkő Loránd vezette nyelvtörténeti munkacsoport tevékenységében. A magyar igenevek történetét írta meg, fejezetei megjelentek *A magyar nyelv történeti nyelvtana* című kollektív munka (Akadémiai Kiadó) kötetében. Az igenevek kialakulásáról megfogalmazott nézeteit a Magyar Nyelvben (1998), majd később az Acta Linguisticában (2002) is közzétette.

1992-től szerkeszti a *Magyartanítás* című módszertani folyóiratot, anyanyelvi rovata volt a *Mentor* című pedagógiai folyóiratban, és anyanyelvi rovatot vezetett a *Taní-tani* című folyóiratban is. A *Magyar Nyelvőr* és a *Könyv és Nevelés* szerkesztőbizottsági tagja, továbbá beválasztották egy jelentős angliai folyóirat, a *Journal of Education for Teaching (JET)* szerkesztőbizottságába is.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság tagja 1962-től, az Anyanyelvápolók Szövetsége választmányi tagja, s tagja az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának is. Alapításakor vezetőségi tag volt a Magyar Olvasástársaságban (HUNRA), ez utóbbi számára 1993 őszén egy nemzetközi konferenciát szervezett.

1986–1987-ben mint Fulbright professzori ösztöndíjas egy esztendő telt az USA-ban, a Central Missouri State Universityn. Magyar kultúra és élet címen tartott kredites kurzusokat angol nyelven. 1990–1991-ben visszahívták mint „distinguished visiting

professzor"-t, ekkor a pennsylvaniai Millersville Universityre. Itt a következő kredites kurzusokat tanította szintén angol nyelven: olvasáspszichológia és -történet, összehasonlító gyermekirodalom, magyar kultúra és élet a 20. században. Mindkét egyetemen tanított magyar és orosz nyelvet is.

1986 óta két évtizeden át tagja volt az International Reading Association-nak, az európai bizottság ülésein többször képviselte a Magyar Olvasástársaságot.

1980 óta szerepel nemzetközi konferenciákon, eleinte a nemzetközi neveléstörténeti konferenciához csatlakozott, majd az International Reading Association európai és világkongresszusaihoz. Felkérésre tartott előadásokat a következő nemzetközi konferenciákon: Annual Convention of American Reading Association, San Antonio, Texas, 1993. ápr.; a Journal of Education for Teaching meghívásos konferenciája, Vancouver, Canada, 1994. aug.; International Reading Association, International Development in Europe Committee, Stavanger, Norway, 1996. dec.; keynote speaker volt a MANYE 2006. évi konferenciáján. Ezekon kívül több hazai konferencián volt felkért előadó.

Több közös projektben vett részt amerikai, finn, német és angol kollégákkal. Felkérésre az európai olvasástörténet szemszögéből lektorálta az amerikai olvasásszótárt (1994, Harris, T. L. – Hodges, R. E. eds *The Literacy Dictionary. The Vocabulary of Reading and Writing*. Newark, Delaware: International Reading Association). 1994-ben egy a finnek által irányított nemzetközi programhoz csatlakozott, melynek témája a *process reading (folyamatolvasás)* kutatása volt. Az eredmények 1998-ban, Turkuban jelentek meg. Ez a program irányította figyelmét a *reader response* elméletre. 1998 októberében Margaret Meek meghívására (University of London) tartott szemináriumot a reader response témájában.

1996 óta alkotó szerkesztője és egyik szerzője az Integrált magyar nyelvi és irodalmi programnak, melyet az 1–8. osztályokra készítettek el. Célja a hagyomány és az újítás ötvözésével egy korszerű, kutatásra alapozott anyanyelvi program létrehozása volt.

1998. augusztus 1-jétől az ELTE Tanárképző Főiskolai Kara magyar nyelvtudományi tanszékének vezetője volt, egészen a tanszéknek munkacsoporttá való alakításáig. Jelenleg a Mai Magyar Nyelvi tanszék tagja. Nyelvészeti alapismereteket, általános nyelvészetet, szociolingvisztikát, pszicholingvisztikát tanított a főiskolásoknak, az egyetemistáknak retorikát, stilisztikát és esszéírást tanított, jelenleg retorikát. Tanít az alkalmazott nyelvészeti doktori iskolában, több disszertációt irányít. 2012. július 14-ével nyugdíjazták, de a doktori iskolában továbbra is tanít, és továbbra is segít a tanszéknek (egy szemináriumot és levelezős órákat fog tartani). Folyamatosan részt vesz doktori és habilitációs bizottságok munkájában, határon túli egyetemeken is.

A retorika korszerű, az érvelésre összpontosító tematikájának és tananyagának kidolgozása végett 1999-ben elindította és megszervezte az évente ismétlődő retorikai konferenciákat és Kossuth-szónokversenyeket, a konferenciák és a versenyek anyagát folyamatosan publikálja, eddig tíz kötet látott napvilágot szerkesztésében, három éve a szerkesztést átadta fiatal kollégáinak. Társszerzője az Osiris Kiadónál 2004-ben megjelent *Retorika* egyetemi tankönyvnek. Szerkesztette a Kalligram Kiadónál 2010-ben megjelent *Retorikai lexikont*, ebben többek között az érvelési és retorikatörténeti szócikkeit írta. Elkészítette a *Klasszikus magyar retorika* kéziratát, megjelenés alatt van a Holnap Kiadónál.

2000-ben habilitált, habilitációs dolgozatának címe: *A nyelvi tudatosság – language awareness – mint pszicholingvisztikai és mint alkalmazott nyelvészeti kérdés.*

2008. március 4-én megvédte akadémiai nagydoktori értekezését *Az olvasás múltja és jelene. Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben* címen. A védés jóváhagyása megtörtént, az MTA Doktori Tanácsa 2008. évi június hó 27. napján tartott ülésén megadta számára a Magyar Tudományos Akadémia doktora tudományos címet. 2009. szeptember 1-jétől egyetemi tanár. 2012. július 1-jével nyugdíjba vonult, de továbbra is tanít az ELTE alkalmazott nyelvészeti doktori iskolájában.

Kitüntetései: Kiváló Munkáért, A Magyar Felsőoktatásért, A Diákokért, Déry Tibor-díj, Érdemes Tankönyvíró Díj, Lőrincze-díj.

Budapest, 2012. szeptember 2.